

MONITOR JAPOŃSKI

LISTOPAD 2016

„Monitor Japoński” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualną sytuacją polityczną, gospodarczą i społeczną w Japonii, ze szczególnym naciskiem na działania tego kraju w regionie Europy Środkowej i w Unii Europejskiej.

Materiał opracował dr Marcin Socha – analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR JAPOŃSKI

LISTOPAD 2016

I. WYDARZENIA SZCZEBLA CENTRALNEGO

30 października: Japonia i Indie wzmocnią współpracę wojskową.

Zdaniem premiera Narendry Modiego współpraca pomiędzy Japonią a Indiami będzie miała stabilizujący wpływ na napiętą sytuację w regionie Azji i Pacyfiku. Jednym z tematów, który ma zostać poruszony podczas wizyty przywódcy Indii w Tokio będzie organizacja wspólnych manewrów morskich. Głównymi bodźcami, które popchnęły Indie i Japonię do silniejszej współpracy jest większa aktywność Chin oraz niepewność związana z wyborem Donalda Trumpa na prezydenta Stanów Zjednoczonych, oraz jego przyszłą polityką w regionie.

2 listopada: Japonia po raz kolejny protestuje przeciwko aktywności chińskich platform wiertniczych.

Przedstawiciele rządu w Tokio złożyli kolejny oficjalny protest, w którym oskarżają chińskie firmy wydobywcze o łamanie porozumień regulujących działalność na Morzu Wschodniochińskim. Zdaniem ministra spraw zagranicznych Fumio Kishidy jeden z chińskich statków wiertniczych zacumował na japońskich wodach terytorialnych.

3 listopada: Japonia przeznaczy 7,7 miliarda USD pomocy dla Birmy.

Jednym z najważniejszych efektów oficjalnej wizyty Aung San Suu Kyi w Tokio była obietnica uzyskania pomocy rozwojowej, która ma pochodzić z japońskiego sektora prywatnego i publicznego. Środki mają zostać przeznaczone na wsparcie dla kluczowych sektorów takich jak rolnictwo, budowa kadr, przemysł wytwórczy, energetyka oraz rozwój miast. Premier Abe podkreślił poparcie jego rządu dla procesów budowy demokracji w regionie Azji i Pacyfiku.

WIZYTA PREZYDENTA INDII W TOKIO

Najciekawszym wydarzeniem minionego miesiąca była oficjalna wizyta premiera Indii w Japonii, podczas której podpisano porozumienie o współpracy w zakresie energetyki jądrowej. Widoczne jest również zacieśnienie relacji strategicznych w obliczu rosnącej aktywności Chin. Warto również zwrócić uwagę na zmieniającą się sytuację wokół japońsko-rosyjskich negocjacji nad traktatem pokojowym. Kolejnym ciekawym wydarzeniem było podpisanie porozumienia o wymianie informacji z Koreą Płd.

3 listopada: Japonia i Rosja rozwijają współpracę gospodarczą.

W związku ze zbliżającym się spotkaniem prezydenta Władimira Putina i premiera Shinzō Abe przywódcy podjęli decyzję o intensyfikacji współpracy gospodarczej. Japoński minister handlu Hiroshige Seko oraz rosyjski minister rozwoju gospodarczego Aleksiej Uljukajew zadeklarowali chęć przyspieszenia realizacji około 30. projektów. Wśród nich znajdują się plany modernizacji miasta Voronezh oraz szkolenia dla rosyjskich inżynierów. Ministrowie przedstawili również projekt współpracy w sektorze wydobywania ropy i gazu oraz likwidacji reaktora Fukushima I. Niestety pośród omawianych tematów nie znalazł się plan budowy rurociągu łączącego Rosję i Japonię.

11 listopada: Japoński parlament ratyfikuje TPP pomimo zwycięstwa Donalda Trumpa.

Mimo silnego sprzeciwu ze strony opozycji oraz wyborze Donalda Trumpa na prezydenta Stanów Zjednoczonych posłowie Partii Liberalno-Demokratycznej ratyfikowali Partnerstwo Trans-Pacyficzne. Przedstawiciele administracji Baracka Obamy rozwiali jednak nadzieje na przegłosowanie porozumienia przez Kongres Stanów Zjednoczonych przed zaprzysiężeniem nowego prezydenta. Donald Trump zapowiedział, że jedną z pierwszych decyzji jego rządu będzie odrzucenie umowy. Japoński premier Shinzō Abe stwierdził, że TPP traci sens bez udziału Waszyngtonu.

12 listopada: Japonia i Indie podpisują porozumienie o współpracy nuklearnej.

Najważniejszym elementem wizyty premiera Indii w Japonii było podpisanie porozumienia o współpracy w zakresie energetyki jądrowej. Japońskie firmy mogą dostarczać paliwo dla indyjskich reaktorów jądrowych. Jest to duża szansa dla firm energetycznych, które poszukują nowych rynków zbytu, po serii problemów wynikających z katastrofy reaktora Fukushima I. Umowa jest niezwykle ważna dla realizacji strategii energetycznej Indii, które planują kilkukrotne zwiększenie produkcji energii jądrowej. Rząd w New Delhi negocjuje obecnie budowę sześciu reaktorów z japońsko-amerykańskimi wykonawcami. Negocjacje nad porozumieniem trwały sześć lat.

15 listopada: Aresztowanie rosyjskiego ministra rozwoju nie wpłynie na rozwój współpracy z Japonią.

Aresztowanie oskarżonego o korupcję rosyjskiego ministra Aleksieja Uljukajewa, który był odpowiedzialny za prowadzenie negocjacji gospodarczych z Japonią nie będzie miało wpływu na finalizację projektów inwestycyjnych. Japoński minister spraw zagranicznych Fumio Kishida zapewnił, że przed spotkaniem przywódców obu państw zostanie przygotowanych przynajmniej 10 dokumentów o współpracy w takich obszarach jak: cła, wymiana personelu oraz medycyna. Jego rosyjski

odpowiednik Igor Shuvalov również zapewnił o gotowości do podpisania szeregu umów.

18 listopada: Uspokojenie po pierwszym spotkaniu Abe z Trumpem.

Wybór Donalda Trumpa na nowego prezydenta Stanów Zjednoczonych oraz perspektywa zmniejszenia amerykańskiej obecności w regionie Azji i Pacyfiku wprowadziły stan zaniepokojenia wśród sojuszników. Część obaw została rozwiązana po spotkaniu elekta z japońskim przywódcą. Premier Shinzō Abe po rozmowie z Donaldem Trumpem zapewnił, że przywódcy obu państw będą w stanie zbudować relacje oparte na zaufaniu, co zostało uznane za dobry znak odnośnie zaangażowania przyszłego prezydenta we współpracę regionalną.

19 listopada: Shinzō Abe: porozumienie z Rosją w zasięgu ręki.

Po spotkaniu z prezydentem Rosji podczas szczytu APEC, premier Japonii zapewnił, że podpisanie traktatu pokojowego będzie wkrótce możliwe. Szef japońskiego rządu ostrzegł jednak, że postęp w negocjacjach można osiągnąć stopniowo działając ostrożnie. Jego zdaniem rozwiązanie konfliktu trwającego od 70. lat nie będzie prostym zadaniem.

21 listopada: Były minister obrony przestrzega przed nadmiernym optymizmem przed rozmowami z Rosją.

Ishiba Shigeru jeden z głównych konkurentów Shinzō Abe w wyścigu o stanowisko premiera z ramienia Partii Liberalno-Demokratycznej sceptycznie wyraził się o możliwości podpisania traktatu z Rosją. Jego zdaniem podczas grudniowego spotkania nie należy spodziewać się przełomu. Zarówno prezydent Władimir Putin jak i rosyjski minister spraw zagranicznych nie złożyli, żadnych konkretnych obietnic podczas rozmów o współpracy gospodarczej.

22 listopada: Rosja umieściła rakiety na Kurylach Południowych.

Rząd w Moskwie podjął decyzję o rozmieszczeniu rakiet obrony nabrzeża na Terytoriach Północnych, do których roszczenia terytorialne rości również rząd Japonii. Spór terytorialny jest główną przeszkodą, która stoi na drodze do podpisania traktatu pokojowego. Decyzja o rozmieszczeniu rakiet jest wyraźnym sygnałem dla Premiera Shinzō Abe, który ma nadzieję na osiągnięcie przełomu w negocjacjach podczas zaplanowanego na grudzień spotkania z prezydentem Putinem.

23 listopada: Japonia i Korea Południowa podpisują porozumienie o wymianie informacji wywiadowczych.

Pomimo sprzeciwu ze strony partii opozycyjnych i części antyjapońskich środowisk parlament Korei Południowej zatwierdził podpisanie porozumienia o bezpośredniej wymianie informacji. General Security of Military Information Agreement, GSOMIA ma zapobiegać wyciekom informacji oraz wzmocnić koordynację dzia-

łań wywiadowczych. W roku 2012 podobne porozumienie zostało zablokowane przez koreańskich polityków na skutek presji ze strony opozycji i mediów. Elementami, które popchnęły rządy obu państw do zacieśniania współpracy był wzrost zagrożenia ze strony Korei Północnej i Chin oraz naciski Stanów Zjednoczonych.

25 listopada: Japoński rząd protestuje przeciwko rozmieszczeniu rakiet w obrębie spornych Terytoriów Północnych.

Japonia złożyła oficjalny protest w ambasadzie Federacji Rosyjskiej w Tokio w związku z doniesieniami o rozmieszczeniu systemu obrony rakietowej na spornych terytoriach. Dzień wcześniej rzecznik prasowy Kremla uzasadniał konieczność rozmieszczenia rakiet względami bezpieczeństwa. Wyraził również nadzieję, że ruch ten nie wpłynie negatywnie na postępowanie w negocjacjach dotyczących podpisania traktatu pokojowego i rozwoju współpracy gospodarczej. Bez wątpienia jest to daleki krok w tył dla negocjacji, który podważa skuteczność dotychczasowej polityki premiera Abe w stosunku do Rosji. Sam japoński przywódca wyraził zaniepokojenie i żal po zapoznaniu się z informacjami wywiadowczymi.

30 listopada: Przyszłość japońsko-koreańskich relacji pod znakiem zapytania.

Po tym jak prezydent Korei Południowej Park Geun-hye zapowiedziała gotowość do rezygnacji ze stanowiska, wśród japońskich polityków pojawiły się pytania co do kierunku przyszłych relacji. Nie wiadomo czy prezydent Park będzie uczestniczyć w zaplanowanym na grudzień trójstronnym szczycie z przywódcami Japonii i ChRL. Nawet jeśli uwikłana w skandal prezydent weźmie udział w szczycie nie wiadomo czy przywódcy pozostałych państw będą skłonni do zawarcia poważnych umów z jej rządem. Nie wiadomo również, czy następcą prezydent Park wywiąże się z porozumienia dotyczącego kobiet pocieszycielek, na mocy którego rząd koreański ma podjąć starania zmierzające do przeniesienia spornego pomnika sprzed ambasady Japonii w Seulu.

II. JAPONIA I EUROPA ŚRODKOWO-WSCHODNIA

7 listopada: Mabuchi Motor wybuduje fabrykę silników w Małopolsce.

Japoński koncern podjął decyzję o budowie nowej fabryki silników w Bochni w obrębie krakowskiej specjalnej strefy ekonomicznej. Wartość inwestycji jest szacowana na 360 milionów złotych. Będzie to największa od 10. lat inwestycja w SSE. Nowa fabryka ma ruszyć już za trzy lata i docelowo zatrudni 400 osób. Mabuchi Motor to jeden z największych producentów małych silników elektrycznych wykorzystywanych w przemyśle motoryzacyjnym. Szybka decyzja zaskoczyła przedstawicieli władz lokalnych.

14 listopada: Części do Toyoty C-HR będą produkowane w Wałbrzychu.

Po tym jak w zeszłym miesiącu pojawiły się doniesienia o inwestycji koncernu Toyota w dwóch polskich fabrykach, nareszcie mamy dostęp do bardziej szczegółowych informacji dotyczących przyszłych planów koncernu. Flagowym produktem przeznaczonym na rynki europejskie będzie hybrydowy crossover Toyota C-HR. Fabryka w Wałbrzychu będzie dostarczać manualne skrzynie biegów oraz przekładnie napędowe do samochodów hybrydowych. Umieszczenie produkcji w Polsce jest odpowiedzią na rosnący popyt na samochody hybrydowe w Europie.

17 listopada: Japoński producent SIIX Corporation zainwestuje na Węgrzech.

Japoński producent elektroniki zainwestuje 20,6 milionów Euro w budowę nowej fabryki w mieście Nagykovács, położonym 95 kilometrów na południe od Budapesztu. Rząd Węgier przyznał japońskiej korporacji bezzwrotny grant w wysokości 1,3 miliarda Forintów (ok. 18 milionów PLN). Premier Węgier László Földi, minister spraw zagranicznych Péter Szijjártó oraz szef rady nadzorczej SIIX Europe GmbH Koji Yanase oficjalnie ogłosili zakończenie rozmów dwa tygodnie temu. Nowa fabryka, która ma rozpocząć prace już w przyszłym roku będzie produkować podzespoły elektroniczne wykorzystywane w przemyśle motoryzacyjnym oraz urządzeniach gospodarstwa domowego.

29 listopada: Firma Kewpie dostaje zielone światło od UOKiK.

Firma Kewpie, która we wrześniu przejęła polską inwestycję i linię produkcyjną należącą do firmy Mosso Kwaśniewscy otrzymała pozwolenie od UOKiK na rozpoczęcie działalności w Polsce. Do końca roku 2016 Kewpie ma zamiar rozpocząć produkcję majonezu i musztardy na rynki europejskie.

28 listopada: LOT uruchamia połączenia do kolejnych japońskich miast.

Polskie Linie Lotnicze będą oferować nowe bilety w ramach umowy z japońskim przewoźnikiem ANA. Polscy pasażerowie będą mogli kupić bilety przesiadkowe do takich japońskich miast jak Fukuoka, Sendai i Sapporo. W ramach współpracy z japońskimi liniami lotniczymi LOT może zyskać część wpływów z lotów realizowanych przez ANA. W zamian za to klienci japońskiego przewoźnika będą mogli korzystać z większej liczby lotów europejskich oferowanych przez polskiego przewoźnika. Podpisanie umowy było możliwe dzięki wyrażeniu zgody przez Lufthansę, która znajduje się w sojuszu z liniami ANA. LOT zabiega również o uzyskanie dostępu do połączeń w Chinach i Korei Południowej.

III. SYTUACJA GOSPODARCZA

13 listopada: Pierwsze efekty liberalizacji rynku energetycznego.

Efekty otwarcia japońskiego rynku energetycznego zaczynają być widoczne wśród odbiorców. Siedem miesięcy po otwarciu rynku już ponad dwa miliony odbiorców indywidualnych zdecydowało się na zmianę dostawcy energii. Tylko w październiku ponad 200 000 klientów zmieniło firmę energetyczną. Regionem, w którym zaobserwowano największą liczbę przejść jest obszar zarządzany przez firmę TEPCO. Dostawca nie jest w stanie odbudować wizerunku po katastrofie nuklearnej elektrowni Fukushima I. Kolejnym wymiernym efektem jest spadek rynkowych cen energii, które wcześniej były regulowane głównie przez dużych dostawców.

18 listopada: Problemy z budową japońskich reaktorów w Wietnamie.

Japońscy producenci reaktorów jądrowych znaleźli się w kryzysowej sytuacji po tym jak rząd Wietnamu poinformował o planowanej rezygnacji z budowy programu nuklearnego. W związku z prognozami przewidującymi słabnące zapotrzebowanie energetyczne oraz rosnące koszty inwestycji władze w Hanoi najprawdopodobniej zerwą umowę z TEPCO oraz japońskimi producentami Hitachi i Toshiba. Wcześniejszy przetarg na budowę elektrowni, w którym zwyciężyła rosyjska firma Rosatom również ma zostać zerwany.

29 listopada: Japonia zbuduje najszybszy superkomputer.

Japońscy technicy stworzyli projekt nowego superkomputera o nazwie AI Bridging Cloud, który ma być wykorzystywany do analizy medycznych i biologicznych zbiorów danych oraz do prac nad sztuczną inteligencją. Nowy system ma kosztować ponad 700 milionów złotych. Jego szybkość obliczana jest na "130 bilionów operacji zmiennoprzecinkowych na sekundę". Jeżeli projekt zakończy się sukcesem najprawdopodobniej wyprzedzi on obecnego lidera czyli chiński superkomputer Sunway TaihuLight. W związku z ogromnymi kosztami plany budowy najszybszego na świecie komputera były krytykowane przez japońskie partie opozycyjne. Wydaje się jednak, że japoński rząd podjął decyzję o realizacji inwestycji.

KOMENTARZ

Jednym z najciekawszych wydarzeń była wizyta premiera Indii w Japonii. Oprócz podpisania oczekiwanego od dawna porozumienia energetycznego należy zwrócić uwagę na zacieśnienie współpracy strategicznej wymierzonej w Chiny. Zarówno Abe jak i przywódca Indii otwarcie mówią o tym, że celem dwustronnego dialogu ma być utworzenie alternatywnej ścieżki rozwoju relacji strategicznych w regionie, do tej oferowanej przez władze w Pekinie. Rządy Japonii i Indii pokazały już, że są w stanie nawiązać współpracę w celu przełamania chińskiej dominacji w regionie. W roku 2010 Indie podpisały kluczowe dla Japonii porozumienie dotyczące handlu rzadkimi elementami oraz rozpoczęły działania w celu zrównoważenia chińskiej aktywności w ramach inicjatywy One Belt, One Road. Należy jednak pamiętać, że wcześniejsze próby utworzenia antychińskiej koalicji zostały skutecznie zablokowane przez wewnętrzne grupy interesu działające zarówno w Indiach jak i w Japonii.

W minionym miesiącu warto również zwrócić uwagę na zmieniającą się atmosferę wokół negocjacji pomiędzy Rosją a Japonią. Z jednej strony można zaobserwować daleko idące plany rozwoju współpracy gospodarczej, która ma objąć nowe obszary. Pomimo długotrwałych i delikatnych wysiłków ze strony japońskiej dyplomacji doniesienia o rozmieszczeniu systemu obrony rakietowej mogą przesądzić o fiasku grudniowych rozmów. Decyzja Kremla podważyła dotychczasową politykę premiera Abe, który próbował zrehabilitować Federację Rosyjską w oczach japońskiego społeczeństwa. Japońskiemu premierowi trudno będzie przekonać politycznych rywali oraz opozycję co do szczyrych intencji Rosji do rozwiązania sporu terytorialnego.

Należy również wspomnieć o wpływie wyboru Donalda Trumpa na nastroje polityczne w regionie. Większość azjatyckich sojuszników Stanów Zjednoczonych wyraziła głębokie zaniepokojenie związane z możliwością zmniejszenia amerykańskiej obecności, która do tej pory była jedynym skutecznym hamulcem dla chińskiej aktywności ekonomicznej i militarnej. Raport przygotowany przez Fundację Azjatycką wyraźnie sygnalizuje, że wycofanie Stanów Zjednoczonych z Azji i Pacyfiku może doprowadzić do wybuchu wyścigu zbrojeń. Oprócz zagrożeń w obszarze bezpieczeństwa nie wiadomo również jakie będą długotrwałe skutki gospodarcze. Niemal pewnym jest, że nowy prezydent pogrzebie podpisane niedawno Partnerstwo Trans-Pacyficzne. Współpracownicy Donalda Trumpa odmawiają jednak jakichkolwiek komentarzy przed oficjalnym objęciem urzędu w styczniu przyszłego roku.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

